

| به نام خدا

سرشناسه: فزر، ادوارد، ۱۹۶۸-م. Feser, Edward, 1968-
عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر فلسفه ذهن/ ادوارد فیسر؛ ترجمه شیرزاد گلشاهی کریم.
مشخصات نشر: تهران: هرمس، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۳۰۰ ص.
شابک: ۹-۳۴۹-۴۵۶-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: The Philosophy of Mind: A Short Introduction, 2005.
موضوع: فلسفه ذهن Philosophy of mind
شناسه افزوده: گلشاهی کریم، شیرزاد، ۱۳۴۵-، مترجم.
رده‌بندی کنگره: BD۴۱۸/۳
رده‌بندی دیویی: ۱۲۸/۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۳۵۷۵۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

مقدمه‌ای بر فلسفه ذهن

ادوارد فیسر

شیرزاد گلشاهی کریم

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Philosophy of Mind: A Short Introduction

Edward Feser

Oneworld, Oxford, 2006

مقدمه‌ای بر فلسفه ذهن

ادوارد فیسر

ترجمه شیرزاد گلشاهی کریم
ویرایش و مقابله: حمیدرضا عنایتی

طراح جلد: حبیب ایلون

چاپ اول: ۱۴۰۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: سپیدار

همه حقوق محفوظ است.

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتراز میدان ونک، شماره ۲۴۹۳

تلفن: ۸۸۷۹۵۶۷۴

کتاب را تقدیم می‌کنم به پدر و مادر عزیزم،

حسن گلشاهی کریم و نگار قربان‌پور

مترجم

فهرست

سخن مترجم هفت
مقدمه و تشکر سیزده

فصل اول: ادراک ۱
خواب‌ها، شیاطین و مغزهای در خمره ۲
واقع‌گرایی غیرمستقیم ۸
شک‌گرایی ۱۲
نمود و واقعیت، ذهن و ماده ۱۷
برای مطالعه بیشتر ۲۱

فصل دوم: دوگانه‌انگاری ۲۳
ذهن و مغز، [استدلال] سبب‌ها و پرتقال‌ها ۲۵
برهان تقسیم‌ناپذیری ۳۰
برهان تصویری ۳۴
مشکل تعامل ذهن و بدن ۴۵
برای مطالعه بیشتر ۵۴

فصل سوم: ماتریالیسم ۵۷
میزها، صندلی‌ها، صخره‌ها و درختان ۵۸

۶۲	تقلیل و ابتنا
۶۶	علت و معلول
۷۰	رفتارگرایی
۷۳	نظریهٔ این‌همانی
۸۰	کارکردگرایی
۸۷	بار اثبات
۹۶	برای مطالعهٔ بیشتر
۹۹	فصل چهارم: کیفیات ذهنی
۱۰۰	برهان طیف معکوس
۱۰۴	برهان ملت چین
۱۰۸	برهان زامبی
۱۱۱	برهان معرفت
۱۱۹	ذهنیت (امور اصالتاً مربوط به ذهن)
۱۲۵	دوگانه‌انگاری ویژگی‌ها
۱۳۳	برای مطالعهٔ بیشتر
۱۳۵	فصل پنجم: آگاهی
۱۳۶	حذف‌گرایی
۱۴۱	بازنمایی‌گرایی و نظریه‌های مرتبهٔ بالاتر [دوم]
۱۴۵	نظریهٔ این‌همانی راسلی و یگانه‌انگاری خنثی
۱۵۱	مشکلات نظریهٔ این‌همانی راسلی
۱۵۵	راسل‌گرایی سازگارتر
۱۵۷	آگاهی، حیث التفاتی و ذهنی بودن [ذهنیت]
۱۶۲	مشکل پیوند
۱۶۴	برای مطالعهٔ بیشتر
۱۶۷	فصل ششم: فکر
۱۶۸	دلایل و علل
۱۷۱	نظریهٔ محاسباتی / بازنمایانهٔ فکر

۱۷۴	برهان از طریق دلیل
۱۷۹	برهان اتاق چینی
۱۸۴	وابستگی محاسبات به ذهن
۱۸۹	فکر و آگاهی
۱۹۵	برای مطالعه بیشتر
فصل هفتم: حیث التفاتی	
۱۹۹	
۲۰۲	نظریه‌های طبیعت‌گرایانه معنا
۲۰۲	۱. نظریه‌های نقش مفهومی
۲۰۶	۲. نظریه‌های علی
۲۱۳	۳. نظریه‌های زیستی
۲۱۸	۴. نظریه‌های ابزارگرا
۲۲۳	دوباره حذف‌گرایی
۲۲۸	عدم تعین امر فیزیکی
۲۲۹	۱. بازنمایی‌ها
۲۳۱	۲. مفاهیم
۲۳۴	۳. استدلال صوری
۲۳۷	ماتریالیسم، معنا و متافیزیک
۲۳۹	برای مطالعه بیشتر
فصل هشتم: اشخاص	
۲۴۳	
۲۴۴	هویت شخصی
۲۴۹	پیامدهای مکانیک‌گرایی
۲۵۲	نظریه ماده و صورت
۲۵۶	دوگانه‌انگاری توماسی
۲۶۲	فلسفه ذهن و الباقی فلسفه‌ها
۲۶۴	برای مطالعه بیشتر
۲۶۷	اصطلاح‌نامه

سخن مترجم

کتاب پیش‌روی شما یک متن درسی است. مباحث آن برگرفته از مطالبی است که نویسنده در طول سالیان تدریس خود در دانشگاه، برای دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد مطرح کرده است. و از همین رو مطالب آن از وضوح و سادگی برخوردار است.

پرداختن به نظرات موافقان و مخالفان، جامعیت و گستردگی مطالب، طرح نظریه‌ی ماده و صورت، که به اندیشه‌ی فلسفه سنتی ما بسیار نزدیک است، و نیز ارائه نظرات فیلسوفان پرنفوذ معاصر از مزایای این کتاب است. در پایان ذکر یک نکته را لازم می‌دانم:

برای ایضاح مطالب گاه عباراتی از سوی مترجم به متن یا پانویس اضافه شده است که همه آن‌ها با علامت [— م.] در پانویس یا متن مشخص شده‌اند.

مقدمه و تشکر

آیا علم می‌تواند آگاهی را توضیح دهد؟ آیا ذهن چیزی جز مغز نیست؟ آیا شما روحی غیر مادی و جاودانه دارید که برای علم غیر قابل دسترس است و فقط از طریق تحقیقات متافیزیکی شناخته می‌شود؟ آیا بین انسان و ماشین تفاوت بنیادین و ماهوی وجود دارد؟ آیا کامپیوترها می‌توانند فکر کنند؟ آیا ممکن است ربات‌های آگاه وجود داشته باشند؟ این‌ها برخی از سؤالاتی است که ما در این کتاب به آن‌ها خواهیم پرداخت. این مسائل مباحث اصلی در فلسفه ذهن هستند. فلسفه ذهن حوزه‌ای مطالعاتی است که شاید در سال‌های اخیر به فعال‌ترین شاخه از زیرشاخه‌های مختلف فلسفه تبدیل شده باشد.

در فلسفه سخن گفتن از هر چیزی بدون سخن گفتن از همه چیز بسیار دشوار است. مسائل فلسفی و استدلال‌ها، آن قدر عمیق و پیچیده‌اند که هنگام بررسی هر یک از آن‌ها، به سرعت درمی‌یابید که بدون بررسی بسیاری از مسائل دیگر تقریباً غیرممکن است به نتیجه مشخصی برسید. چه بسا این وضعیت در مورد فلسفه ذهن بیشتر از سایر شاخه‌های فلسفه صادق باشد. به عبارت دیگر تحقیق درباره ماهیت ذهن و رابطه آن با بدن یعنی آغاز یک دوره مطالعاتی که تقریباً بلافاصله به سؤالات کلی در متافیزیک و معرفت‌شناسی و سرانجام حتی به موضوعاتی در فلسفه زبان، فلسفه علم و فلسفه دین منجر می‌شود. همان‌طور که خواننده به‌زودی

متوجه خواهد شد، ماهیت ذهن و رابطه آن با بدن یکی از موضوعات این کتاب است. مقدمه‌ای بر فلسفه ذهن نمی‌تواند تا حدودی مقدمه‌ای بر فلسفه به طور کلی نباشد. درعین حال این کتاب یک مقدمه است، یعنی برای فهم محتوای کتاب نیازی به اطلاعات قبلی در مورد موضوع آن نیست. هرچند ما گاهی اوقات به برخی مسائل تخصصی پرداخته‌ایم، این موارد به حداقل رسیده‌اند و تا حد ممکن برای خوانندگان آسان شده‌اند.

درون‌مایه دیگر کتاب قدرت رویکردهای غیرمادی و مدخلیت داشتن مستمر آن‌ها در فلسفه ذهن است. مسلماً ماتریالیسم (دیدگاهی که معتقد است می‌توان ذهن را کاملاً به وسیله فرایندهای صرفاً فیزیکی مورد مطالعه علوم طبیعی، توضیح داد) امروزه گرایش غالب در حوزه فلسفه ذهن است. اما جالب است که بدانیم این تحولی بسیار جدید است. تا دهه شصت قرن بیستم، ماتریالیسم دیدگاه اقلیتی از فیلسوفان علاقه‌مند به مباحث ماهیت ذهن بود، حتی در میان فیلسوفانی (مانند سی. دی. براد، کارل پوپر^۲ و برتراند راسل^۳) که علم جدید را می‌فهمیدند و بسیار تحسین می‌کردند، و نیز در میان کسانی که در دیدگاه خود بی‌دین و یا حتی ضد دین بودند. استدلال‌های فلسفی مهم و چالش‌برانگیزی به نفع ماتریالیسم وجود دارند، اما به همان اندازه استدلال‌های مهم و چالش‌برانگیزی نیز علیه این دیدگاه در کارند. حقیقت این است که استدلال‌های نوع اخیر [ضد ماتریالیسم] آن دسته‌اند که اکثر فلاسفه در بیشتر تاریخ فلسفه آن‌ها را قانع‌کننده‌تر یافته‌اند. البته ممکن است نظر اکثریت در طول تاریخ در مورد یک موضوع اشتباه باشد، و رویکرد درست رویکرد مقبول جدید باشد. اما این احتمال نیز وجود دارد که دیدگاه غالب تاریخی صحیح باشد و فیلسوفان معاصر در عدول از آن‌ها اشتباه کرده باشند. در هر صورت، فلسفه اعتقاد به امور غالبی نیست، بلکه کشف امور صادق است. بنابراین اگر بخواهیم فلسفه ذهن را به‌درستی بفهمیم، بسیار مهم است که، به اندازه استدلال‌های ماتریالیستی، با استدلال‌های ضد ماتریالیستی آشنا شویم. براین اساس، هدف

1. C.D. Broad

2. Karl Popper

3. Bertrand Russel

این کتاب آن است که همزمان معرفی دقیقی از استدلال‌های ضد ماتریالیستی و استدلال‌های معاصر طرفدار ماتریالیسم به دست دهد. با توجه به اینکه امروزه منتقدان ماتریالیسم اقلیت بزرگ و تأثیرگذاری را در این حوزه تشکیل می‌دهند، این امر از اهمیت بیشتری برخوردار است. وقت آن است کتابی که مقدمه‌ای برای فلسفه ذهن است این واقعیت را منعکس کند و از سوگیری ماتریالیستی بیش از حدی که در کتاب‌های مقدماتی رایج شده‌اند اجتناب ورزد. من سعی کرده‌ام نسبت به هر دو طرف منصف باشم و امیدوارم خواننده من را موفق بباید.

به‌سختی می‌توان فهمید چگونه کسی می‌تواند مقدمه‌ای برای فلسفه ذهن بنویسد، بدون اینکه ابتدا این موضوع را تدریس کرده باشد. برای آنکه بتوانید ایده‌های دشوار را تا آنجا که ممکن است واضح‌تر کنید، هیچ راهی بهتر از عرضه رویکردهای مختلف به دانشجویان و دیدن نتایج آن نیست. از بسیاری از دانشجویانی که در طول این سال‌ها این موضوع را به آن‌ها درس داده‌ام به خاطر اظهار نظر و اشتیاقشان تشکر می‌کنم، به‌ویژه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته فلسفه ذهن دانشگاه لویولا مری‌مونت^۱ که در سال تحصیلی ۲۰۰۳-۲۰۰۴ به آن‌ها درس می‌دادم، و نسخه اولیه مطالب این کتاب را از قالب سخنرانی‌های من استخراج کرده‌اند.

بایسته است که همچنین از مل تامپسون^۲ تشکر کنم که در چکش‌کاری طرح اولیه کتاب بسیار کمک حال بود و تشکر می‌کنم از داوران گمنام در انتشارات وان ورلد^۳ که با ارائه نظرات ارزشمند به من امکان دادند پیش‌نویس اولیه را تا حد زیادی ارتقا بخشم. به ویکتوریا رودام^۴ که ویراستار فوق‌العاده‌ای است و همکاری با او مایه مباهات است تشکری ویژه بدهکارم.

همسر عزیزم راشل^۵ در طول کل این پروژه‌های وقت‌گیر صبور و حمایت‌کننده بود، همچنین (و بی‌شک بدون اینکه متوجه باشیم) فرزندانمان بندیکت^۶ و جما^۷، که کتاب به آن‌ها تقدیم شده است.

1. Loyola Marymount

2. Mel Thompson

3. Oneworld

4. Victoria Roddam

5. Rachel

6. Benedict

7. Gemma